

Käivät

□

Sisällys

- [1 KÄIVÄT](#)

- [1.1 Taulakääpä](#)
- [1.2 Kantokääpä](#)
- [1.3 Pakurikääpä](#)
- [1.4 Arinakääpä](#)
- [1.5 Kuhmukääpä](#)
- [1.6 Rusokantokääpä](#)
- [1.7 Kuusenkääpä](#)
- [1.8 Etelänsärmäkääpä](#)
- [1.9 Härän kieli](#)
- [1.10 Lepänkääpä](#)
- [1.11 Rikkikääpä](#)
- [1.12 Haavankääpä](#)
- [1.13 Pöckelökääpä](#)
- [1.14 Karhunkääpä](#)
- [1.15 Tuhkakääpä](#)
- [1.16 Savukääpä](#)
- [1.17 Luumupuunkääpä](#)
- [1.18 Okrakääpä](#)
- [1.19 Juurikääpä](#)
- [1.20 Lattakääpä](#)
- [1.21 Herukankääpä](#)
- [1.22 Kastanjankääpä](#)
- [1.23 Tervakääpä](#)
- [1.24 Suomukääpä](#)
- [1.25 Tippahaparakääpä](#)
- [1.26 Rusokääpä](#)
- [1.27 Punakääpä](#)
- [1.28 Vaahterakääpä](#)
- [1.29 Kartanokääpä](#)
- [1.30 Pinovyökääpä](#)
- [1.31 Nukkavyökääpä](#)
- [1.32 Kuusenkynsikääpä](#)
- [1.33 Männynkynsikääpä](#)
- [1.34 Ryppynahakka](#)
- [1.35 Karstasyylä](#)
- [1.36 Pörhösuomuhelokka](#)
- [1.37 Nuijamesisieni](#)
- [1.38 Kääpäorakas](#)

KÄÄVÄT

Hajottavat entsyymeillä puun rakennetta. Saprotrofiset elävät kuolleessa puuaineksessa, nekrotrofiset tappavat elävää solukkoa. Lajikohtaisia tai kaikkiruokaisia. Rihmastot monivuotisia, itiöemät monivuotisia tai yksivuotisia. Sydänlaho, haavalaho, runkolaho (koko runko), tyvilaho, oksalaho. Koro kun sieni elää rungon pintapuussa ja syntyy syvennys.

SEURAAVASSA EI OLE KÄYTETTY MINKÄÄNLAISTA RYHMITTELYÄ TAKSONOMISESTI.

Taulakääpä

Hoof Fungus, Tinder Fungus - *Fomes fomentarius*. Harmaa, nuorena kiilamainen, vanhana kavion muotoinen, kova, malto ruskea. Tavallinen koivun lahottaja, yksi pahimmista. Mallosta [taulaa](#), hattuja, liivejä, haavasiteitä.

Kantokääpä

Fomitopsis pinicola. Yläpinta kerman-oranssin-viininpunainen. Vyöhykkeinen alapinta ja malto kermanvaalea. Valkoista, hiukan kellertävää, huopamaisen sitkeää jonka merkitystä ei tunneta sienen kannalta. Myös taulakääpä ja eräät muut muodostavat vuosilustojen välissä kulkevia rihmastolevyjä. Havupuissa (yleensä kuusi) ja lehtipuissa.

Pakurikääpä

Pakurikäätä *Inonotus obliquus* on yleinen koivun lahottajakäätä koko maassa. Pakurikäävän itiöemä on musta ja ryhmyinen, kuin hiiltynyt lokeroinen pahka.

Pakurikäätä tunkeutuu puuhun kuoren vaurioiden kautta ja lahottaa puuainesta ensin tummentäen ja myöhemmin pehmentäen. Puu voi elää pakurikäävän saaneena vuosikymmeniä, mutta lahoaa yleensä pystyyn 5-7 vuoden sisällä.

Pakurikäätä alkaa kasvattamaan itiöemää vasta kasvatettuaan rihmastonsa tarpeeksi voimakkaaksi, mihin mennessä puu on yleensä ehtinyt jo kuolla tai ainakin heikentyä henkitoriksi. Itiöemä kehittyy puun ja kuoren välissä laajana ohuena pillikerroksena, joka kypsyttyään ja kasvettuaan tarpeeksi halkaisee kuoren muodostaen tunnusmaisen kyhmyn ja päästää itiöt tuulen mukaan. Pakuripahka on puussa vain vajaan vuoden verran, mikä selittää näköhavaintojen harvinaisuuden lajin yleisyydestä huolimatta.

Pakurista on uutettu teetä Venäjällä syöpää vastaan ja vatsatauteihin. Tasapainoittaa vatsan toimintaa ja ehkäisee mahavaivoja. Pakurissa betuliini on tiivistyneessä muodossa. Koeputkiolosuhteissa betuliinilla on todettu vahva syövältä suojaava vaikutus ja laboratoriotutkimuksissa pakurikäävän triterpeenien on osoitettu hillitsevän kasvainten kasvua.

Pakurinkäävän kuivaus ja keräys

- Kerätään puun (koivu) kyljestä vesurilla tai kirveellä, puuta vahingoittamatta.
- Pakurikäävän pinta on musta ja hiilimäinen, sisäosa kuivoltaan koivumainen ja rakenteeltaan karkeampi, mutta kaiken käävästä voi käyttää. Helpointa on murskata ja vasta sitten kuivata pakurikäätä teetä varten. Teen lisäksi pakurikäävästä voi tehdä myös [tinktuuraa](#).

Pakurikääpätee:

- -2 tl jauhetta
- -litra vettä

- Voidaan maustaa hunajalla, kanelilla tai lakritsijuurella. Maku on mieto ja pehmeä, aavistuksen vaniljainen.

Suomen luonto 6/1989 "Metsien moninaiskäyttö Neuvostoliitossa; Marjat, sienet ja yrtit tarkasti talteen" (Marja Härkönen). Eräässä kuvassa pakurikäätä jossa kuvateksti: "Pakurikäätä kerätään Karjalasta suuria määriä syöpälääkkeen raaka-aineeksi. Keräilyvälineeksi suositellaan kirvestä".

Yleisjuttu otsikon aiheesta on kahden aukeaman mittainen. Kirjoittaja oli tuohon aikaan Hgin yo'n kasvitieteen laitoksen dosentti.

Arinakääpä

Lehtipuilla ainoastaan (ei haapa). Alun perin ruskea, vanhana pinnalta harmaa ja musta. Alapinta kova, kanelinruskea. Halkeilevat, tiukasti.

Muoto kartiomainen, lakin yläpuoli lähes litteä mutta pillistö paksu.

Kuhmukääpä

Lehtipuissa. Kanelin ruskea, itiöemää pinnan myötäisesti jopa yli 1 cm paksua.

Rusokantokääpä

Vanhoissa kuusikoissa. Yläpinta sameanruskea, vanhana musta, pillit lilanpunaiset. Pohjois-Suomessa yleinen, etelämmässä vanhoissa metsissä.

Kuusenkääpä

hellinus chrysoloma. Puumaisen kovia, tummanruskea, vyöhykkeinen, reuna terävä ja kellanruskea, alapinta kellan tai kanelinruskea, usein kuolleissa kuusissa, yleinen Pohjois-Suomessa.

Etelänsärmäkääpä

Vaalea, litteä, puolipyöreä, reuna terävä, suurehkot pitkulaiset pillit, kosketettaessa lilan sävy.

Härän kieli

Verevän punainen, limainen, kimmoisa.

Lepänkääpä

Kanelinruskea, yksivärinen, pieniä, lehtipuissa, puu on jo laho!

Rikkikääpä

Nuorena keltaisia, putoavat pois syksyllä, rykelminä.

Haavankääpä

Tylpän kyhmymäisiä, kovia, yläpinta harmaa, viiltomaisesti halkeillut, alapinta tummanruskea, vinosti katsottaessa silkinkiiltainen. Haapa elävä.

Pöckelökääpä

Vain koivussa. Laakean munuaisen muotoinen, nahkapintainen, vaaleanruskea, alta valkoinen.

Karhunkääpä

Tuhkakääpä

Savukääpä

Luumupuunkääpä

Okrakääpä

Juurikääpä

Lattakääpä

Lehtipuissa. Muistuttaa taulakääpää, laakeampi, alapinta valkea, ruskea itiöpöly!

Herukankääpä

Pieni ruskea, karviais- ja herukkapensaasien tyvessä.

Kastanjankääpä

Viuhkamainen, jalallinen, tumman kastanjanruskea. Suuri harvinaisuus.

Tervakääpä

Suomukääpä

Ruskeasuomuinen, jopa puoli metriä leveä, viuhkamaisen ohut ainakin reunasta, lautasmainen, vaalean oliivin ruskea, alapinnalla suuria vaaleita pillejä, yläpinnalla tummia suomuja. Pääasiassa vanhojen jalavien lahottaja. Usein oksien sahausarpien kautta tarttunut ja lahottaa puun ontoksi pinnan säilyessä terveenä. Itiöemä kuolee syksyyn mennessä häviten. Männyn kääpä - Tummanruskea, karkea pinta, pillit sokkeloisia, elävissä männyissä.

Tippahaprakääpä

Vaalea, ohut, juustomaisen pehmeä, yksivuotinen, kirkkaita nestepisaraita, yleensä aarniometsissä.

Rusokääpä

Kirkkaan oranssinpunainen, hento nukka, sokkelot pillit, yleensä kantokäävän lahottamassa puussa.

Punakääpä

Lehtipuut. Yläpinta sileä, pillit pyöreitä.

Vaahterakääpä

Valkoisia, pieniä, päällä sammalkasvustoa, tiheinä rykelminä.

Kartanokääpä

Säämiskän värinen, yksivuotinen, karvainen, elävissä puissa.

Pinovyökääpä

Nukkavyökääpä

Vaalea- valkoinen, nukkapintainen, kimppuina, yksivuotinen. Yleensä koivu, pihlajan kanto tai kuollut runko.

Kuusenkynsikääpä

Männynkynsikääpä

Ryppynahakka

Lehtipuissa, okrankeltainen-ruskea, raavittu pinta muuttuu muutamassa minuutissa punaiseksi, nahkamainen itiöemäpeite.

Karstasyyliä

Pörhösuomuhelokka

Kellanuskea, helttasieni, lakissa karkeita ruskeita suomuja ja jalassa tyvilahottaja, havu- ja lehtipuut.

Nuijamesisieni

Kääpäorakas